

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Francisci Baconi Baronis de Verulamio, Vice-Comitis S.
Albani, Summi Angliæ Cancellarii, Opera omnia, Quæ
extant: Philosophica, Moralia, Politica, Historica ...**

Bacon, Francis

Francofvrti ad Moenvm, 1665

XX. De Consilio.

urn:nbn:de:bvb:12-bsb10497643-5

fuit; Siquidem, tam *Constantinus*, quam *Constantius*, Filii ejus, violenta morte perierunt; Et *Constantinus*, qui ex Filii ejus superstes fuit, decessit sane ex morbo, sed non nisi cum *Julianus* contra eum cepisset. Cædes similiter *Demetrii*, *Philippi Secundi* *Macedonis* Filii, vertit se in *Patrem*, qui mortuus est ex merore & poenitentia. Complura sunt ejusmodi exempla: Verum pauca, aut nulla, ubi *Patres* aliquid boni ex ejusmodi diffidentiis perceperunt; præterquam cum *Filiis* bellum aperte *Patribus* intulerunt; ut fecit *Selymus Primus* adversus *Bajazetem* *Patrem* suum; & tres *Filii* *Henrici Secundi*, *Regis Angliæ*.

Quantum ad *Pralatos*; Ab illis etiam, si potentes fuerint & superbi; periculum ingruit. Ut contigit temporibus *Anselmi*, & *Tome Becketi*, *Archi Episcoporum Cantuarum*; Quorum baculi Pastorales cum *Regis* gladio concertarunt; licet res illis fuerit cum *Regibus* animosis & fastuosis, *Gulielmo Rufo*, *Henrico Primo*, & *Henrico Secundo*. At periculum hujusmodi, à *Pralatis*, non est magnopere pertimescendum, nisi ubi *Clerus* ab Auctoritate & Jurisdictione Principatus externi pendet; aut etiam ubi *Ecclesiasticæ* eliguntur à populo; non autem à *Rege* vel *Patronis* *Ecclesiæ* arum.

Quantum ad *Proceres*; Sunt illi certe cohibendi, & tanquam in justa distantia à *Solio Regali* continendi; Verum depressio ipsorum, poterit *Regem* fortasse ipsum magis absolutum reddere, sed interim minus tutum, & minus efficacem ad ea quæ cupit perficienda. Hoc notavi in *Historia* mea *Regni Henrici Septimi*, qui *Nobiles* suos perpetuo deprimebat: Unde factum, ut tempora ejus difficultatibus & turbis plena essent. *Nobiles* enim, etiam in fide & officio versus eam manserunt attamen minime cum eo cooperabantur in negotiis suis; ita ut ipse fere omnia solus sustineret.

Quatenus ad *Nobiles* *secunda Classis*; Parum periculi ab illis manare potest, cum sint corpus dispersum. Poterunt illi quidem nonnunquam grandia loqui, sed non multum nocere. Quinimo fovendi sunt tanquam qui potentiam *Nobilitatis superioris* optime temperent, ne immodice exerceat: Atque rursus, cum *Populi* gubernacula immediate tractet, motus populares optime compefcunt.

Quod ad *Mercatores*; Sunt illi instar *Vena Porta*: Qui nisi floruerint, potest quidem *Regnum* aliquot artus habere robustos, sed venas vacuas, & habitum corporis macrum. Vectigalia & portoria immodica raro *Regis* reditus adaugent. Etenim quod in partibus lucratur, in summa deperdit; cõmercii Quanto deminuto.

Quantum ad *Plebem*; Ab iis raro creatur periculum, nisi habeant *Ductores* potentes & populares; Aut si introducas mutationem in *Religione*; Vel in *Conluetudinibus* antiquis; Vel in gravaminibus *Tributorum*; vel in aliis quæ dictum eorum decurant.

Quantum denique ad *Milites*, Periculosissima res est si in corpus unum cogantur, vel exercitus, vel præfidiorum; & donativis insuescant. Cujus clarissima cernimus exempla, in *Ianzariis* & *Prætorianis*. Verum *militum* conscriptio, & ad arma tractanda instructio, & in locis diversis, & sub diversis ducibus, & sine donativis, res sunt utiles, & salubres, & sine periculo.

Principes corporibus celestibus similes: quæ

tempora felicia, aut infelicia, influxu suo producant; quæque veneratione multa gaudent, requie nulla. Omnia circa *Reges* præcepta duobus illis monitis clauduntur: *Memento quod es homo*; Et *Memento quod es Deus* seu *Vice-Des*: Quorum alterum pertinet ad Potestatem eorum coercendam, alterum ad Voluntatem regendam.

XX.

DE CONSILIO.

Summa quæ intercedit inter homines fides, est *Silla Consilii* impertiendi. Etenim in alio quovis fidei genere, partes tantum vitæ aliis commendamus; Terras, Bona, Liberos, Existimationem, & alia *Negotia* particularia; Verum iis quos nobis *Consiliarios* adhibemus, omnia mandamus. Quanto magis, qui partes *Consiliarios* præstant, ad omnem integritatem & sinceritatem astringuntur? *Principes* vel prudentissimi nullo modo in diminutionem Auctoritatis accipiant, si *consilio* vitiorum selectorum utantur. Quin & *Deus* ipse *consilio* non vacat, sed inter nomina magna, *Fili* sui benedicti ponit, ut *Consiliarius* vocetur. *Salomonis* certe pronunciatum tale: *In consilio* *Stabilitas*. Res humanæ proculdubio, aut primam, aut secundam agitationem subibunt: Si minus *Consultationum* argumentis jaentur, certe fluxibus fortunæ jaentur, plenæque evadent inconstantia, & mutationum, modo texendæ, modo retexendæ, instar vacillationum hominis ebrii. Sane *Filius Salomonis* vim *consilii* expertus est, quemadmodum *Pater* ejus necessitatem & utrum vidit. Etenim regnum *Deo* dilectum, primo laceratum & fractum est, *consilio* pravo. Cui quidem *consilio* inultæ sunt, ut nobis sint documento. Nota illa duæ per quas *consilia* prava in perpetuum, dignoscantur: Una, quod fuerit *consilium* juvenile quoad personas; Altera, quod fuerit violentum quoad subjectum.

Sapientia Veterum in *Parabola* adumbravit, tam unionem & insolubilem conjunctionem *Consilii* cum *Regibus*; quam prudentem & politicum usum ejusdem per *Reges* adhibendum. Alterum in eo, quod *Iovem* narrant, *Metim* (quæ vox *Consilium* significat) in *Uxorem* duxisse, in quo inuunt, *Consilium* Imperio sponsæ loco esse. Alterum in eo, quod sequitur: Quod hujusmodi Commentum est. Tradunt, postquam *Metis* nupta fuisset *Iovi*, eam gravidam ex illo factam: *Iovem* autem non sustinuisse donec pareret sed eam devorasse: Unde ipsum quoque gravidum factum, & *Palladem* arimatam ex capite suo edidisse. Quæ *Fabula* portentosa Arcanum Imperii involvit: Hoc nimirum, Ad quem modum *Reges*, erga *Consilium suum sanctius*, se gerere debeant: Primum, ut res deliberandas illis committant, Quod est veluti prima conceptio: Secundo, cum elaboratæ & efformatæ fuerint, veluti in utero *Consilii* sui, atque maturuerint, & partui vicinæ sint, tum demum non permittant amplius *Consilio* suo ut *Decretum* perficiant, ac si res ex eorum auctoritate penderet, sed negotium ad se retrahant, & palam omnibus faciant. *Decreta* & ordinationes ultimas (quæ, quoniam cum prudentia & potestate exeunt, assimilantur *Palladi* armata) à se ipsis emanare: neque solum ab Auctoritate sua, verum etiam (quo magis existimatione suâ evahant) ab ingenio & auctoritate propria provenire.

Dicamus jam de *Incommodis Consiliis*, & de iporum *Remediis*. *Incommoda*, quæ se produunt, in *Consilio*

Ddd 3

utendo,

utendo, & adhibendo. sunt tria. Primo, quod hæc res negotia minus reddat secreta. Secundo, quod derogare videatur de auctoritate *Principum*, ac si minus ex se penderent. Tercio, quod sublit periculum à *Consiliis* infidelibus, quæ tendant potius in commodum *Consulentis*, quam *Principis* ipsius. Ad quæ mala evitanda, doctrina quorundam *Italæ*, & practica apud *Gallos*, temporibus quorundam *Regum*, introduxit *Consilia interiora* quæ vulgo vocantur *Cabinetts*: remedium sane morbo deterius.

Quantum ad occultationem *Consiliorum*; Non tenentur *Principes*, omnia cum omnibus *Consiliariis* communicare; sed tam personas, quam negotia, cū delectu, excerpere possunt. Neque necesse est *Principi* qui deliberat quid sit agendum, simul detegere quid in animo habeat statuere. Verum caveant *Principes*, ne propalationis negotiorum suorum ipsi in causa sint. Quatenus vero ad *Consilia*, quos diximus *Cabinetts*, in illos diverbium illud competit; *Plenus rimarum sum*. Futilis quispiã, qui gloriæ sibi duxerit, arcana nosse & retegere; plus nocebit, quam complures, qui bene norunt, officii sui esse, eadem reticere. Verum est, intervenire negotia quædam ejus generis, quæ occultationem summam requirunt. Qualis non facile ultra notitiam unius aut duorum, præter ipsum *Regem*, excedet: Neque improspere cedere solent istiusmodi *Consilia*: Nam præterquam quod secreta sint, procedunt plerumque constanter, & uno quasi spiritu reguntur, absque contentione. sed tum demum hoc recte cedit, si *Rex* prudens sit, & proprio Marte validus; & simul *Consiliarii* illi sagaces; & ante omnia Finibus, quos sibi proponit *Rex*, fidei. Id quod contigit *Henrico Septimo Angliæ Regi*, qui arcana sua majoris momenti, duobus tantummodo *Consiliariis* impertiebatur, *Mortono* & *Foxo*.

Quantum ad Auctoritatem minuendum; *Fabula* remedium monstrat. Imo Majestas *Regum* exaltatur potius quam deprimitur, cum in Cathedra *Consilii* sedeant. Neque unquam invenire est *Principem*, auctoritate sua imminutum, per *Consilium* suum; Nisi forte ubi obtigerit potentia nimia in uno aliquo *Consiliario*; aut nimis arcta combinatio inter diversos: Quæ duo mala cito deprehenduntur & sanantur.

Quantum ad postremum *Incommodum*, *Consiliarios* nimirum, in *Consilio* dando, suæ rei prospecturos, non Domini, minime dubium est, *Scripturam* illam, *Non inveniunt fidem super terram*, intelligi debere de natura temporum, minime de personis singulis. Reperiuntur quidem viri fideles sinceri, candidi & veraces; minime vafri aut involuti. Asciscant sibi *Principes*, ante omnia, ingenia talia. Præterea *Consiliarii* raro ita inter se uniuntur, quin alius super alium excubias agat; adeo ut, si quis *Consilia* det factiosa, aut ad privatos Fines collimantia, celeriter hoc ad aures *Principis* deveniat. Remedium autem præstantissimum fuerit, si *Reges* dent operam ut *Consiliarios* suos pernoscant; quemadmodum illi, ut *Principem*.

Principis est Virtus maxima nosse suos

Contra vero *Consiliarios* non decet nimios esse rimatores in personam *Principis* sui. Vera enim *Consilii* Constitutio hæc; Ut peritior sit in negotiis *Principis*, quam in moribus ejus. Sic enim verisimile fiet, cum *Consilium* potius recta directurum,

quam se *Principi* accommodaturum quo complectat *Principibus* etiam hoc magno usui esse possit; Si opiniones & vota *Consiliariorum* suorum, & divisim, & conjunctim, recipiant. Etenim opinio, in secreto prolata, liberior multo est; sed illa, quæ eorum aliis gravior. Nam in privato quisque propriis affectibus plus inservit; in consortio aliorum affectibus magis obnoxius est: Itaque neutrum omitendum: atque ab inferioribus, in privato potius ut libertati consulatur; à grandioribus, in consortio potius ut modestius sententiam ferant. Nil prodest, si *Principes* de rebus deliberent, nisi diligenter quoque deliberent de personis: Etenim res omnes, tanquam imagines mortuæ; vita autem actionis in delectu personarum potissimum consistit. Neque sufficit, de personis deliberare, secundum genera: veluti in idea quadam, aut descriptione Mathematica; qualis videlicet Character & conditio personæ esse debeat. Etenim errores maximi intervniunt, & judicii libra maxima veritatur in delectu individuorum. Illud quoque memoria tenendum, *Optimi Consiliiarii mortui Libri* veritatis non parcunt, cum *Consiliarii vivi* forte in adulationem lapsuri sint. Utile itaque fuerit, *Libros* multum revolvere, præsertim eorum Auctorum, qui & ipsi gubernacula rerum tractarunt.

Consilia, hac ætate, in locis plurimis, nihil aliud fere sunt, quam Congressus, & Colloquia familiaria; ubi res potius sermonibus jaçantur quam debitis argumentis trutinentur. Atque plerumque præcipitanter nimis, ad Decretum vel Actum *Consilii*, properatur. Satis esset, si in majoris momenti negotiis, res uno die deliberanda proponeretur, altero tractaretur, In nocte *Consilium*. Id certe præstitum est in *Tractatu unionis*, inter *Delegatos Angliæ & Scotiæ*; Qui conventus regulariter, & optimo ordine, processit. Ad petitiones autem privatas, dies aliquos præfigi probo: Nam & supplicantibus tempora certa indicant, quibus commodius se applicent; & solenniores conventus exonerant, ut possint *Hoc agere*. In delectu deputatorum, qui negotia ad *Consilium* informandum præparant, præstat eos eligere qui æqui sunt, & in neutram partem propendeant, quam æquitatem quandam creare, introducendo aliquos, qui utrique parti sedulo favent. Probo etiam *Delegationes*, non tantum temporaneas, aut è re nata; sed etiam continuatas, & perpetuas Exempli gratia; Quæ curent separatim: *Commercia*; *Ærarium*; *Bellum*; *Gratias*; *Gravamina*; *Provincias particulares*. Sane, ubi in usu sunt *Consilia* subordinata diversa, atque unicum tantum superius *Consilium*, (ut fit in *Hispania*), nihil aliud fere sunt ejusmodi *Consilia*, quam *Deputationes* (quales diximus) perpetuæ, nisi quod majore auctoritate polleant. Si casus postulet, ut informetur *Consilium* ab hominibus alicujus muneris aut professionis particularis, (veluti *Jurisperitis*, *Nauticis*, *Excusoribus Nummorum*, *Mercatoribus*, *Artificibus*, & similibus,) audiantur illi primo coram *Delegatis*; & postea, prout occasio postulat, coram *Consilio*. Neque permittantur venire catervatim, aut more *Tribunitio* se gerere; Hoc enim foret, clamoribus *Consilium* fatigare, non informationem, ut debet, exhibere. *Mensa oblonga*, & rursus *quadrata*, sive *sedes ad parietes* *Camere Consilii*, videri possunt *Formalia* tantum; sed sunt profe-

profecto Realia: Nam ad *Mensam oblongam*, pauci, qui prioribus locis sedent, res quasi soli transigunt: verum in aliis, quas diximus, figuris, major usus *Consiliariorum* qui inferius sedent. Rex, cum praesidet ipse in *Consilio*, caveat ne sententiam suam, citius quam par est, declaret: Hoc si fecerit, *Consiliarii* se ad nutum ejus applicabunt, & loco *Consilii* liberi, Canticum ei occinent: *Placebo*.

XXI.

DE MORA.

F *Ortuna* foro rerum vel narium similis est; ubi saepe (si paululum expectare poteris) minuatur pretium. Rursum, aliquando *Sybilla* *licitationibus* assimilatur: quae primo plenas offert merces, mox partes aliquas consumens, integrum tamen pretium postulat. Nam *Occasio* (ut in trito habetur *Carmine*), *occipitium nobis obvertit calvum, postquam capillorum in fronte copiam fecit non arripientibus*: vel saltem utrisque ansam praebet primo accipiendam: dein ventrem, qui difficilius comprehenditur. Nusquam certe major apparet sapientia, quam in tempestivis negotiorum auspiciis; principibus; eligendis: Non jam levia sunt pericula, si levia videantur; & plura pericula sefellentur, quam vim intulerunt. Quinimo, fatius est, quibusdam periculis, quasi media via occurrere, quam eorum motus, & appropinquationem, perpetuo inquirere, & observare. *Qui enim nimium invigilat, interdum dormitat*. E contrario, umbrarum longitudine decipi, (ut quidam olim, quando *Luna* Horizonti proxima, hostium terga irradiabat,) atque ita ante tempus tela emittere, aut pericula, praemature obvian-do, celeriter, alterum est extremum. Nam *Oportunitatis maturitas, vel immaturitas*, est (ut antea diximus) ad amissim examinanda. Ac, ut plurimum, expedit, omnium magnorum negotiorum principia *Argo* cum centum oculis suis, exitus vero *Briareo* cum centum manibus suis, committere: primum scilicet invigilare, postea accelerare. Etenim *Orci Galea*, quae Politicum vere reddit invisibilem, est, *Consiliorum occultatio*, & *Expeditionum celeritas*. Cum enim ad executionum ventum sit, nulla *occultatio celeritati* est aequiparanda: more globuli est Tormento emissi, qui tam velociter pertransit, ut ipsam oculorum aciem antevertat.

XXII.

DE ASTUTIA.

PER *Astutiam* intelligimus, sinistram quandam & obliquam Prudentiam. Et pro certo est, multum interesse, inter *Astumum*, & *Prudentem*; non solum, quatenus ad probitatem, sed etiam quatenus ad mentis vires. Sunt qui chartas pictas artificio quodam miscere sciunt, qui tamen periti lusores non sunt: Sunt iidem nonnulli, qui in competitionibus, & Factionibus regendis, multum valent, alias vero infirmi iudicii sunt. Rursum, alia res est, personarum naturas & mores callere; alia vero, negotia pernosse; Sunt n. haud pauci, qui in personarum aditibus, & temporibus, versuti sunt, neque tamen partis realis, negotiorum, sunt capaces: Quae est constitutio ipsissima hominum: qui in personis dignoscendis, non in libris evolvendis, operam collocarunt. Tales magis in Pragmaticis adhiberi debent, quam in Consiliis: Et non aliter fere usum sui praebent, quam in viis, quas saepe contriverunt. Convertite eos ad homines novos, & artibus suis excidunt adeo ut vetus illa Regula, *Insultu a sapiente di-*

gnoscendi (*Mute ambos ad ignotos, & videbis*), de hujusmodi hominibus non teneat. Quoniam autem *Astuti* isti homines, similes sunt pusillarum mercium propolis, non abs re fuerit, officinas ipsorum excutere.

Inter *Astutias* numerari potest, ut quis *vultum* ejus, cum quo colloquitur, limatius observet: quod etiam *Iesuitae* praecipunt. Sunt enim complures, iique ex prudentioribus, qui corda habent obscura, vultus autem pellucidos. Verum, decet hoc fieri, cum modesta oculorum per vices demissione, quemadmodum & faciunt *Iesuitae*.

Altera existit *Astutia*, ut, cum aliquid propere & facile obtinere & expediri cupias, personam, cum qua agis, de alio quopiam negotio sermonem inferendo detineas & praecipues: ne nimirum ad Objectiones & scrupulos evigilet. Equidem noveram *Consiliarium* quendam, & *Secretarium*, qui nunquam ad *Elizabetham Reginam Angliae*, ad Diplomata manu *Reginae* signanda, accessit, quin a principio illam in aliquos de rebus Status gravioribus sermones perduceret, ut hisce intenta ad Diplomata minus animum adjiceret.

Idem valet *subita prehensionis* ratio, si quis rem proponat, quando persona, cum qua agitur, ad alia festinat, neque moram pati potest rem accuratius considerandi.

Si cui in animo est, negotium aliquod destruere, quod alius fortasse quispiam dextre & cum effectu propositurus fuisset, ipse se erga negotium *bene affectum simulat*, atque ipse rem proponat, sed eo modo, ut successum ejus disturbet.

Abruptio sermonis in medio, quasi quis se ipsum deprehenderet, & contineret, majorem generat appetitum, in eo quocum colloqueris, ad ulterius inquirendum.

Quoniam autem imprimis fortius quod *Quaestione* erutum est, quam quod sponte oblatum, possis ad inescandam *Quaestione* insolitum induere vultu: ex quo occasio detur alteri interrogandi: Quid sibi velit ista oris mutatio? Ut *Nehemias* fecit, *Neg. ante illud tempus tristis fueram in conspectu Regis*.

In rebus ambiguis, & ingratas, bonum est, initia, de his sermonem inferendi, alicui alteri deputare, cujus verba minoris sint ponderis, & majoris auctoritatis vocem in subsidiis reservare, veluti casu fortuito interrogetur ille superveniens, de eo sermone, qui ab altero injectus est. Quod fecit *Narcissus*, cum indicaret *Clandio* Matrimonium *Messalinae* & *Silij*.

In rebus, quas a se amoliri quis cupiat, non inutile est, vulgi nomen mutuari: Ac si quis tali formula utatur: *Hoc vulgo dicitur*, aut, *Increbuit Sermo*.

Noveram quendam, qui cum Literas scriberet, id, quod maxime erat momenti, Post-scripto semper includebat, ut rem fere praetermissam.

Noveram & alium, qui cum ad Colloquium cum alio veniret, id quod maxime ei in sermone curae erat, praeterire solitus erat, & discedere, & rursum redire, & tum demum ejus rei mentionem facere, ac si illa fere memoria excidisset.

Alij se subito deprehendi procurant, tali tempore, quo verisimile est, partem, cui insidiantur, superventurum; ac simul se chartam aliquam in manu habentes, aut aliquid praeter consuetudinem agentes, inveniri volunt; ut interrogentur de his rebus, quas revera ipsi eloqui cupiunt.

Astutia species satis varia est, ea verba proprio nomine